

Landscape design and creating compatibility when designing a landscape project

Muhayyo SULTANOVA¹

National Institute of Art and Design named after Kamoliddin Behzod

ARTICLE INFO

Article history:

Received October 2021

Received in revised form

15 November 2021

Accepted 20 December 2021

Available online

15 January 2022

Keywords:

subject,
element,
ensemble,
trend,
visual,
logical,
classical,
asymmetrical,
curb,
parterre.

ABSTRACT

This article describes in detail the trend of convergence of architecture and nature. Namely, the opening of the interior and the visual connection of the interior with the external environment – the surrounding landscapes, loggias in the building, terraces, balconies and, most importantly, the architecture and landscape of the public. Construction tools in design – flowers, decorative herbs, water, stones and much more. The article also tells about landscape design, how buildings should form an ensemble, and the rules of their harmony.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol2-iss11/S-pp49-54>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Landshaft loyihasini yaratishda landshaft dizayni va bino uyg'unligi

Kalit so'zlar:

subyekt,
element,
ansambl,
tendensiya,
vizual,
lojik,
klassika,
assimetrik,
bordiyur,
parter.

ANNOTATSIYA

Arxitektura va tabiatning yaqinlashish tendensiyasi ham batafsil jihatlarga ega: ichki makonning ochilishi va interyerining tashqi muhit bilan vizual birikmasi – atrofdagi landshaftlar, binodagi lojikalar, teraslar, balkonlar va, eng asosiysi, ular bilan tabiat o'rtasidagi aloqani ta'minlaydigan jamoat binolarning me'moriy va landshaft dizaynidagi vositalar – gullar, manzarali o'tlar, suv, toshlar va boshqalardir.

Maqolada landshaft dizayni va binolarning birgalikda bir ansambl bo'lishi va ularning uyg'unlik qoidalari haqida so'z boradi.

¹ The teacher of the department "Design" National Institute of Art and Design named after Kamoliddin Behzod. Tashkent, Uzbekistan. E-mail: Muhayyosultanova@gmail.com.

Ландшафтный дизайн и создание совместимости при проектировании ландшафтного проекта

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

предмет,
элемент,
ансамбль,
тренд,
визуальный,
логический,
классический,
асимметричный,
бордюр,
партер.

В данной статье, подробно описывается тенденция сближения архитектуры и природы. А именно, открытие интерьера и визуальная связь интерьера с внешней средой – окружающими ландшафтами, лоджиями в здании, террасами, балконами и, что наиболее важно, архитектурой и ландшафтом публики. Строительные инструменты в дизайне – цветы, декоративные травы, вода, камни и многое другое. Также в статье, рассказывается о ландшафтном дизайне, о том, как здания должны составлять ансамбль, и о правилах их гармонии.

“Binolarning o‘ziga qaraganda ko‘proq ularning jozibasini ochib beradigan joy bu bino atrofidagi ochiq joylarning joylashuvi va landshaft dizaynidir, bu esa shaharga va shahardagi jamoat binolariga o‘ziga xos sifatni beradi”, – deb ta’kidlaydi taniqli landshaft me’mori J. Simonds.

Ushbu vositalar me’moriy binoning subyekt-fazoviy muhitning alohida elementlari bilan emas, balki madaniy landshaftning muhim qismlari bilan ish olib borganda, me’moriy va landshaft ansambllarini tashkil etganda juda muhimdir.

Me’moriy ansambl dizaynida arxitektura binosi uslubi bilan bog‘langan holda ham landshaft uyg‘unligini yaratish mumkin. Agar bino qadimiy yodgorliklar sirasiga kiradigan va uslub jihatdan klassika, barokko yoki grek-rim etnik uslublar bilan loyihalangan bo‘lsa, bino uchun uning dizaynidan kelib chiqqan holda landshaft loyihasining fransuz regular klassik yoki mavritan uslublariga murojaat qilishimiz mumkin.

Nima sababdan aynan regular yoki mavritan uslubi? Bino arxitekturaviy uslubiga qaraydigan bo‘lsak, klassika, barokko uslublari o‘zining aniq planirovkasi va dekorativ jihatdan ulug‘vorlik, tantanavorlik va ba’zida jiddiy ko‘rinishli tusga ega. Aynan landshaftning regular uslubi xuddi shu bino uslubi qoidalariga rioya qilgan holda, aniq, tartibli, simmetrik tarzda umumiy tarx, tarxda assimetrik tarzda o‘simliklar joylashuvi, topiary va jonli bordyurlar, klumba, parterlardan keng tarzda foydalanganligi va bir qarashdagi ulug‘vorlik hissini uyg‘ota oladi.

Rasm-1. Versal saroyi va uning regular uslubdagi landshafti.

Rasm-2. Versal saroyi va uning regular uslubdagi landshafti.

Bundan tashqari, regular uslubdan katta hajmdagi va kichik maydonlar uchun ham birdek foydalanish mumkin. Aynan Fransiyaning Versal saroyi landshaft loyihasida ham buning misolini ko‘rishimiz mumkin.

Rasm-3. Niderlandiyada joylashgan barokko uslubidagi Xet-lo saroyi va uning regular uslubdagi landshafti.

Bino tashqi va ichki fasadida joylashgan ushbu landshaft uslubi o‘zining aniq tartibli yo‘llari va fransuz uslubiga mos ravishdagi geometrik naqshlari bilan birgalikda bino uslubiga uyg‘unlashib keta olgan.

Niderlandiyadagi Xet-lo saroyining umumiy tarxiga e‘tibor qaratadigan bo‘lsak, uning landshaftida ham katta maydonda landshaft loyihasini qo‘llashda regular uslubning keng imkoniyatlaridan foydalanilganini, yo‘llar va hattoki, yashil o‘simliklar, shuningdek, dekorativ geometrik naqshlardan foydalanganda ham aniq tartibli va simmetrik tarzda landshaft loyihasini ko‘rishimiz mumkin.

Yevropa davlatlaridan farqli ravishda, Sharq mamlakati arxitekturaviy loyihalashi, uslubi va landshaft uslublari ham bir-biridan farq qiladi.

Yevropa davlatlarida landshaftda, asosan, regular va muntazam uslublardan keng foydalaniladi va bu o'z-o'zidan landshaftning ko'rinish jihatidan sun'iy tarzda loyihalanganini, ya'ni ma'lum qoida va qarorlarga bo'ysundirilganini ko'rsatadi. Ammo shunday bir istisno holat borki, Yevropa hududiga kiruvchi Angliya davlatida landshaftning regular uslubidan farqli ravishda, peyzaj uslubi keng tarqalgan va aynan peyzaj uslubi juda katta muvaffaqiyat bilan shu yerda rivojlangan. Balki shuning uchun ham ko'plab tarixiy manba va landshaft dizayniga oid kitoblarda peyzaj uslubini Angliya uslubi degan ta'rif bilan uchratishimiz sababi ham shudir. Angliya peyzaj uslubining sharq davlatlaridan farqi bor, albatta. Bu yerda Yevropaning regular uslubini tark etmagan holda, uning ma'lum bir detal va qo'shimchalarini peyzaj uslubidagi bog'lariga singdiradilar. Bu orqali angliyaliklar o'z bog'larida ranglarning jilokor va hashamdor mutanosibligini aks ettirgan holda, bog'ning ulug'vor va tantanavorligini yana ham kuchatirishga harakat qiladilar. Bunday bog'larga tashrif buyuruvchilar tabiatning tabiiy ko'rinishidan bahramand bo'lish asnosida unda ma'lum bir sun'iy tarzidagi detallar va qo'shimcha dekorlarni sezmay ham qoladilar. Angliya peyzaj uslubining yutug'i va jozibadorligi ham mana shu qoidalarni kishi ko'zidan berkita olishidadir balki.

Sharq davlatlari landshaft arxitekturasi rivojlanishi tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, landshaft tabiat in'omi deb qaralgan va ilohiy tarzda munosabatda bo'lingan. Shu sababli ham Yevropadan farqli o'laroq, ular landshaftni sun'iy tarzidan ko'ra tabiiy o'z holicha shakllangan uslubini tan olib kelganlar. Ushbu uslub o'sha davrdanoq "Peyzaj", ya'ni tabiiy va o'rmon ko'rinishi degan nomni olgan. Bu uslubni Sharq davlatlari hududida qo'llanilgan tarziga e'tibor qaratadigan bo'lsak, peyzaj uslubida ular landshaftning yana ham tabiiy ko'rinishga ega bo'lishi va ba'zi hollarda tog' xususiyatini ham aks ettirishi uchun katta toshlar, kichik ko'lmaklar va sharsharalar, shuningdek, kichik arxitekturaviy shakllardan ham keng foydalananganlar. Umumiy landshaftdagi kichik qoida esa undagi bir-biri bilan bog'lanuvchi yo'llar bo'lgan xolos. O'simliklarning rang garmoniyasi ham ushbu uslubda rang-barang ko'rinishga ega bo'ladi.

Rasm-4, 5. Xitoy. Pekin shahridagi Ixeyuan parki.

Xitoy davlatining Pekin shahri hududida joylashgan Ixeyuan parki buning yaqqol misolidir. Qadimgi imperatorning yozgi saroyi bo'lgan va hozirda tashrif buyuruvchilar uchun tarixiy bog' sifatida faoliyat olib borayotgan park hududida landshaftning tabiiy elementlari – suvlar, havzalar va relyeflardan unumli foydalanilganligi etnik uslubdagi arxitektura binosi bilan uyg'unlashib ketgan. Xitoy, Koreya va Yapon qadimiy etnik

arxitekturasi o'zining rang-barangligi va bino fasadida kontrast issiq ranglardan foydalanishi bino atrofidagi landshaft arxitekturasi shakllanishiga ham ta'sir etmay qolmadi. Shu sababli ham aynan mana shu davlatlar landshaftida kontrast yashil, sariq va qizil ranglar gammasining uyg'unlashuvini ko'rishimiz mumkin. Ulardagi landshaft dizayni o'zining ana shu xususiyati bilan juda ham rang-barang va qiziqarli hisoblanadi. Jumladan, parklarda katta harsang, qirrali toshlar va o'simliklarning 10-20%ida topiary san'atidan foydilanilgani landshaft kompozitsiyasining yana ham to'liq va tabiiy ko'rinishiga olib kelgan.

Qadimgi Fors, Hindiston, shuningdek. O'zbekiston hududida esa bog'-park san'atining qat'iy muntazamlik va chorbog' uslubi keng tarqalgan. Ayniqsa, chorbog' uslubi O'zbekistonda Temuriylar davri saroy va turarjoy binolarida keng qo'llanilgan.

Rasm-6, 7. Tojmahaldagi chorbog' uslubida landshaft loyihasi. Hindiston.

Chorbog' uslubining eng jozibador va yorqin namunasini Hindistonning Tojmahal ansamblida ko'rish mumkin. Chorbog' uslubining asosiy qoidasi maydonning teng 4ta bo'lakka simmetrik tarzda bo'linishidir. Markazda dekorativ favvara yoki kishik haykallarni joylashtirish orqali maydonni teng taqsimlash mumkin.

Agar biz arxitektura va landshaft stilotiga, ya'ni yer yuzining tabiiy muhitiga murojaat qilsak, unda ikkita novdani topish mumkin: biri binolarning me'morchiligida qo'llanilgan uslublar, ikkinchisi - binoga tutashgan ochiq joylarning landshaft detallari. Ushbu qo'shimchalar esa ularning funksiyalari va shakllarini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. kizi Sultanova M.F. The role of tour bases in the development of tourism in Uzbekistan // International scientific and current research conferences. – 2021. – PP. 1–5.
2. Mannopova N.R., Kamolkhodjaeva M.B. Features of designing interiors of restaurant establishments // Asian journal of multidimensional research. – 2021. – T. 10. – №. 4. – PP. 711–715.
3. Tursunova S.F. Light in the modern world // Asian journal of multidimensional research. – 2021. – T. 10. – №. 4. – PP. 750–756.
4. Tursunova ShF. "History of advertising in Uzbekistan". International Engineering Journal for Research & Development 5.9 (2020): 10–10.

5. Kasimov O.S. Formation of Landscape Design in Japan // *European Journal of Business and Social Sciences*. – 2018. – Т. 6. – №. 12. – PP. 30–35.
6. Султанова М. Inson psixologiyasiga arxitektura dizayni va undagi hajmlarning ta'siri // *Общество и инновации*. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – PP. 177–183.
7. Mukaddas I. et al. Creating an Architectural Environment for Unemployed People with Disabilities in Uzbekistan // *Design Engineering*. – 2021. – PP. 12165–12172.
8. Tursunova Shakhnoza Furkatovna. (2021). Packaging evolution and design. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(11), 86–91. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/XY3SB>
9. Sultanova Muhayyo, & Rustamov Firdavs Ruzibayevich. (2021). Design solutions and development chronology in the construction of business centers. *Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(11), 96–103. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/MZFRG>
10. Исакова М. (2021). Анализ зарубежного опыта городских проектов для инвалидов. *Общество и инновации*, 2(10/S), 453–462. <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol2-iss10/S-pp453-462>.
11. Ахунова Н. Dizayn obyektini loyihalashda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish // *Общество и инновации*. – 2021. – Т. 2. – №. 10/S. – С. 463-470.
12. Xasanova M. Masjidlarda arxitekturasida peshtoqlarning o'rni va ahamiyati // *Материали конференцій МЦНД*. – 2021.
13. Matniyazov Zafarbek Erkinovich. (2020). "Cultural and cognitive aspect and factors influencing the organization of the architectural environment of the aralsea region tourist routes", *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt / Egyptology*, 17(6), PP. 8139–8153. Available at: <https://archives.palarch.nl/index.php/jae/article/view/2220>.
14. Саипова Д. Lighting design and modern trends in the organization of museum exhibitions // *Общество и инновации*. – 2021. – Т. 5. – №. 11/S. – С. 7-15.
15. Fahriddinqizi S.M., & Akromjono'g'li A.A. (2021). Oliy o'quv yurtlarini loyihalashda qurilish me'yoriy qoidalari va loyihalash tamoyillari. *Ижтимоий Фанларда Инновация онлайн илмий журналы*, 1(6), 117–123. Retrieved from <http://sciencebox.uz/index.php/jis/article/view/575>.